

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai
El. p.: rastine@tm.lt

2021-12-22 Nr. S- 784
| 2021-12-03 Nr. 21-33159

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Lietuvos notarų rūmai, susipažinę su pateiktais išvadoms ir nuomonėms gauti įstatymų projektais, kurių tikslas – atsisakyti notarinės formos, notarinio patvirtinimo ar liudijimo reikalavimų, pagal kompetenciją pateikia savo pastabas ir pasiūlymus.

Dėl tėvystės pripažinimo

Nepritariame siūlymams keisti Civilinio kodekso 3.142 ir 3.143 straipsnius. Aiškinamajame rašte nurodoma, jog vienas iš Civilinio kodekso 3.142 ir 3.143 straipsnių pakeitimo motyvų yra siekis suvienodinti santuokoje ir ne santuokoje gimusių vaikų duomenų apie kilmę registravimo procedūras. Pažymėtina, kad šį tikslą galima pasiekti ir kitomis priemonėmis, pavyzdžiui, teisės aktuose numatant, kad prašymai įregistruoti vaiko gimimą yra teikiami per notarą. Priešingai, nei teigiama aiškinamajame rašte, notaro paslaugų, įskaitant pareiškimo dėl tėvystės pripažinimo padavimą, prieinamumas nėra apsunkintas, o yra užtikrinamas geriau nei civilinės metrikacijos įstaigų teikiamos paslaugos - šiuo metu Lietuvoje veiklą vykdo 233 notariai, o civilinės metrikacijos įstaigų yra 60. Be to, notarų pasiskirstymas Lietuvoje priklauso nuo gyventojų skaičiaus, tad teritorijose, kuriose yra didesnis gyventojų skaičius ir viešųjų paslaugų poreikis, veiklą vykdo atitinkamai daugiau notarų. Be to, nuo šių metų liepos 1 d. atsiradus galimybei notarinius veiksmus atlikti nuotoliniu būdu, notarinių veiksmų prieinamumas tapo dar patogesnis. Tokiu būdu būtų suvienodinamos santuokoje ir ne santuokoje gimusių vaikų duomenų registravimo procedūros, užtikrinamas „vieno langelio“ principas (tiek prašymą registruoti vaiko gimimą, tiek pareiškimą dėl tėvystės pripažinimo, tais atvejais, kai jis pateikiamas, notaras civilinės metrikacijos įstaigai kaip ir iki šiol perduotų per Nacionalinę elektroninių siuntų pristatymo, naudojant pašto tinklą, informacinę sistemą), išvengiama kliūčių, siekiant registruoti vaiko kilmę užsienio valstybėje. Be to, dėl plataus notarų biurų tinklo ir galimybės gauti notarines paslaugas nuotoliniu būdu, padidėtų šios paslaugos prieinamumas registruojant tiek santuokoje, tiek ne santuokoje gimusių vaikų gimimo faktą.

Prašymo įregistruoti vaiko gimimo faktą padavimas nuotoliniu būdu, prisijungus tik per Elektroninių valdžios vartų portalą, priešingai nei notarinio veiksmo atlikimas nuotoliniu būdu, nesudaro galimybės tinkamai nustatyti pareiškimą paduodančio asmens tapatybę, t.y. sukuria prielaidas tapatybės vagystėms, taip pat neužtikrina sąlygų tinkamai įsitikinti pareiškimą paduodančio asmens valia ir veiksniumu.

Atkreiptinas dėmesys, kad pareiškimas dėl tėvystės pripažinimo nėra tik formalus veiksmas, o yra sandoris, sukuriantis ilgalaikes turtines bei asmeninio pobūdžio teises ir pareigas tiek tėvystės pripažįstančiam asmeniui, tiek vaikui, tiek vaiko motinai. Be to, juo pagrindu atsiranda ypatingos teisinės pasekmės, kurių tam tikrais atvejais, nėra galimybės ginčyti teisme. Teismų praktikoje nurodoma, jog vyrui, laikančiam save vaiko tėvu, tačiau nesančiam tikram dėl egzistuojančio genetinio ryšio su vaiku ar net žinančiam, kad jis nėra vaiko biologinis tėvas, suteikiama galimybė pripažinti tėvystę pareiškimu, tačiau pažymėtina, kad asmuo, kuris žinojo nesantis vaiko biologiniu tėvu, bet pripažino tėvystę, iš esmės praranda galimybę vėliau ją nugincyti, taip ginant šeimos

santykių, tėvo ir vaiko santykių stabilumą, nepriklausomai nuo biologinės tiesos¹. Todėl asmuo, kuris su vaiko motina pateikia pareiškimą dėl tėvystės pripažinimo, turi suprasti savo atliekamų veiksmų prasmę ir visas sukkeliamas pasekmes. Įstatymas notarams numato pareigą išaiškinti atliekamų notarinių veiksmų prasmę ir pasekmes asmenims, kurie nori juos atlikti (Notariato įstatymo 30 str. 1 d.).

Civilinio kodekso pakeitimo projektu siūloma įtvirtinti nuostata, jog notaras tvirtintų pareiškimą dėl tėvystės pripažino, jei jis teikiamas užsienio valstybei, prieštarauja teisės aktų sistemiskumo principui – priklausomai nuo aplinkybių, už tėvystės tvirtinimą būtų atsakingos trys institucijos: teismas, civilinės metrikacijos įstaiga ir notaras. Akivaizdu, kad siūlomas reglamentavimas, jog pareiškimą dėl tėvystės pripažinimo tvirtintų civilinės metrikacijos įstaiga, sudarytų kliūtis asmenims registruoti pareiškimą dėl tėvystės pripažinimo užsienio valstybėje, jiems reikėtų papildomai kreiptis į notarą. Tuo tarpu, šiuo metu galiojantis teisinis reglamentavimas, kai pareiškimą dėl tėvystės pripažinimo tvirtina notaras, sudaro vienodas sąlygas registruoti duomenis apie vaiko kilmę tiek Lietuvoje, tiek užsienyje.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Teisingumo ministerija yra parengusi kitą Civilinio kodekso pakeitimo projektą, kuriuo priešingai, nei šiuo projektu, tam tikrais atvejais siūlo atsisakyti teismo dalyvavimo tvirtinant tėvystę, šią funkciją perduodant notarams.² Taigi, Teisingumo ministerijos pateikti pasiūlymai yra priešaringi – viena vertus, siūloma notarams perduoti dalį teismų funkcijų ir numatyti, jog ir tais atvejais, kai vaiko motina yra mirusi, neveiksni šioje srityje ar dėl kitų priežasčių negali paduoti pareiškimo pripažinti tėvystę su vaiko tėvu, tačiau vaiko tėvas pateikia biologinius tėvystės ryšius įrodančių tyrimų išvadą, notaras tvirtina pareiškimą dėl tėvystės pripažinimo, kita vertus, siūloma atsisakyti notaro dalyvavimo tvirtinant pareiškimus dėl tėvystės pripažinimo.

Dėl hipotekos išregistravimo

Nuo 2022 m. sausio 1 d., įsigaliojus Civilinio kodekso pakeitimams, sandorio šalims bus sudaryta galimybė pateikti tiesiogiai registruoti duomenis apie hipotekos pabaigą, jei ji pasibaigė Civilinio kodekso 4.197 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatytu pagrindu (tinkamu prievolės įvykdymu ar hipoteka užtikrinta prievolė pasibaigė kitais pagrindais). Dar nepradėjus galioti šiai nuostatai, jau

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. rugsėjo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-387-916/2020

² Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.65, 1.117, 3.51, 3.52, 3.53, 3.61, 3.66, 3.67, 3.73, 3.77, 3.79, 3.85, 3.103, 3.140, 3.144, 3.188, 5.7, 6.492 ir 6.493 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 3.541, 3.761 straipsniais įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinės būklės aktų registravimo įstatymo Nr. XII-2111 13 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 6, 28 ir 46 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo Nr. X-1809 8 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 27, 35, 80, 82, 86, 115, 1622, 199, 284, 350, 515, 577, 582 ir 608 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo Nr. XIII-2221 29 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo Nr. VIII-1029 35, 38 ir 105 straipsnių pakeitimo įstatymo projektai (registracijos TAIS data 2021 m. lapkričio 11 d.) – CK 3.140 straipsnio pakeitimas - jeigu vaikas gimė išsituokusiai motinai nuo santuokos pabaigos nepraėjus trims šimtams dienų arba motinai, kuri yra susituokusi, vaiko motina, jos buvęs ar esamas sutuoktinis ir vyras, pripažįstantis save gimusio vaiko tėvu, turi teisę paduoti notarui bendrą pareiškimą, kuriame nurodo vaiko tėvu įrašyti vyrą, pripažįstantį save vaiko tėvu. Notarui patvirtinus tokį bendrą pareiškimą, kaip vaiko tėvas įrašomas ne buvęs ar esamas vaiko motinos sutuoktinis, o vyras, pripažįstantis save vaiko tėvu. CK 3.144 straipsnio pakeitimas - jei vaiko motina yra mirusi, neveiksni šioje srityje ar dėl kitų priežasčių negali paduoti pareiškimo pripažinti tėvystę su vaiko tėvu, tačiau vaiko tėvas pateikia biologinius tėvystės ryšius įrodančių tyrimų išvadą, notaro patvirtintas pareiškimas dėl tėvystės pripažinimo yra pagrindas registruoti tėvystę.

siūloma leisti šalims teikti tiesiogiai registruoti duomenis visais hipotekos pabaigos atvejais. Manome, kad, visų pirma, būtina įvertinti, kaip praktikoje veiks jau priimti (bet dar neįsigalioję) Civilinio kodekso pakeitimai – ar bus naudojama galimybė išregistruoti hipoteką nedalyvaujant notarui, ar tikrai bus sutaupyta sandorio šalių lėšų (kaip nurodoma Aiškinamajame rašte), kiek tai bus patogiu, saugu ir greitu sandorio šalims. Jeigu šalys praktikoje nesinaudos galimybe tiesiogiai registruoti perduoti duomenis apie hipotekos pabaigą vienu iš dažniausiai naudojamų pagrindų, netikslinga leisti valstybės biudžeto lėšų, modernizuojant sistemą, kad būtų sudaryta galimybė išregistruoti hipoteką ir kitais pagrindais. Tik įvertinus jau priimtų pakeitimų taikymą praktikoje, galima bus argumentuotai diskutuoti dėl galimybių išplėsti hipotekos išregistravimą nedalyvaujant notarui.

Prezidentas

Marius Stračkaitis

Originalas siunčiamas nebus